

IZREDNI UKREPI OMEJEVANJA JAVNEGA ŽIVLJENJA IN MATERIALNOPRAVNI PREKLUZIVNI ROKI

Zakon o začasnih ukrepih v zvezi s sodnimi, upravnimi in drugimi javnopravnimi zadevami za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19) (ZZUSUDJZ) je 29. marca končno stopil v veljavo. Kot pravnik težko razumem, da je od sprejema zakona v DZ do uveljavitve preteklo toliko časa, kljub jasni želji Vlade kot predlagatelja zakona, da začne veljati čim prej. Predvsem zaradi tega, ker bi morale nekatere pravne posledice, ki jih ta zakon predpisuje, začeti učinkovati skupaj z uveljavitvijo nekaterih izrednih ukrepov.

ZZUSUDJZ v prvem odstavku 3. člena določa, da roki za uveljavljanje pravic strank v sodnih postopkih, določeni z zakonom, ne tečejo. S to določbo so zajeti vsi materialnopravni prekluzivni roki in prav je tako. Naj navedem samo nekateri najpomembnejše v civilnopravnih zadevah: subjektivni rok enega leta in objektivni rok treh let za izpodbojnost pogodbe (99. člen OZ), objektivni rok enega leta za uveljavljanje pravic iz naslova odgovornosti za napake (480., 495., 635. in 663. člen OZ), šestmesečni rok za zahtevati sklenitev glavne pogodbe iz predpogodbe (33. člen OZ), subjektivni rok 30 dni oziroma objektivni rok enega leta za vložitev tožbe zaradi motenja posesti (32. člen SPZ). Številni materialni prekluzivni roki pa so določeni tudi v drugih zadevah za uveljavljanje pravic posameznika. Teorija¹ in sodna praksa kot bistveno značilnost prekluzivnih rokov navajata, da jih mora sodišče za razliko od zastaralnih rokov upoštevati po uradni dolžnosti² in da se za prekluzivne roke ne uporabljajo pravila o zadržanju in pretrganju zastaranja ter možnost zahtevati vzpostavitev prejšnjega stanja.³

Z uveljavitvijo izrednih ukrepov, katerih vsebina je omejitev gibanja, obratovanja storitev in delovanja služb, so za posameznike nastopile ovire, ki močno otežujejo možnost uveljavljanja pravic v sodnih postopkih, kar je bistveno za uveljavljanje znotraj materialnopravnih prekluzivnih rokov. Pravna posledica ustavitve teka roka pa je bila uveljavljena skoraj dva tedna kasneje. Zato se postavlja vprašanje, kako uveljavitev izrednih ukrepov vpliva na tiste materialnopravne prekluzivne roke, ki so iztekli v vmesnem času med začetkom učinkovanja izrednih ukrepov omejevanja javnega življenja in uveljavitvijo prvega odstavka 3. člena ZZUSUDJZ.

Za razliko od materialnopravnih prekluzivnih rokov je položaj drugačen pri zastaralnih rokih. Za zastaralne roke velja institut zadržanja zastaranja, ki določa, da zastaralni rok v času vzroka, ki otežuje uveljavljanje pravic ne teče (359. in 360. člen OZ), njegov tek pa se nadaljuje potem, ko takšen vzrok preneha. Verjetno ni veliko dvoma, da so že z uveljavitvijo izrednih ukrepov omejevanja javnega življenja nastopile okoliščine, ki utemeljuje nastop začetka zadržanja zastaranja.

Uveljavitev prvega odstavka 3. člena ZZUSUDJZ učinkuje na enak način kot zadržanje zastaranja tudi na materialnopravne prekluzivne roke in po vsebini pomeni, da tudi ti roki določen čas ne tečejo, njihov tek pa se bo nadaljeval, ko bo ta zakonska določba prenehala veljati. Od dneva uveljavitve te določbe so torej materialnopravni prekluzivni roki izenačeni z zastaralnimi roki. Postavlja pa se vprašanje, ali obstajajo pravne podlage, da je ta izenačitev nastopila že prej, torej z uveljavitvijo izrednih ukrepov javnega življenja.

Namen materialnopravnih prekluzivnih rokov je, da jih upravičenec uveljavlja brez nepotrebne odlašanja, zato naj za njih ne bi veljala posebna pravila, ki veljajo za zastaralne roke. Zadržanje

---

¹ Naj mi bo na tem mestu oproščeno, ker ne navajam citata, ampak mi doma niso dostopni vsi relevantni viri.

² Glej VSK sklep I Cpg 45/2007.

³ »Vrnitve v prejšnje stanje ni mogoče dovoliti v zvezi z materialnimi prekluzivnimi roki. Ker je tožnica rok za uveljavljanje sodnega varstva v primeru odpovedi pogodbe o zaposlitvi zamudila, je njena pravica prenehala po samem zakonu in ne more uspeti s predlogom za vrnitev v prejšnje stanje.« VDS sklep Pdp 1479/2008

zastaranja je širok institut, ki kot razlog za zadržanje upošteva različne med seboj neprimerljive razloge. Zastaranje se lahko zadrži zaradi osebnih lastnosti upravičenca, osebnih povezav in različnih objektivnih okoliščin, ki se nanašajo na možnost uveljavljanja pravice. Če so nekateri od teh razlogov v nasprotju z namenom materialnopravnih prekluzivnih rokov, da se zagotovi uveljavljanje pravice brez nepotrebne odlašanja, pa je po mojem mnenju položaj drugačen, če je zaradi objektivnih okoliščin oteženo ali onemogočeno uveljavljanje pravice. V takšnih okoliščinah po mojem mnenju ni nobenega razloga, da bi uvajali razliko med zastaralnimi in materialnopravnimi prekluzivnimi roki. Nenazadnje je takšna tudi volja zakonodajalca, ki je z uveljavitvijo 3. člena ZZUSUDJZ pokazal ravno namen, da se ustvari izenačitev. Lahko celo sklepamo, da bi takšno izenačitev uveljavil že prej, če bi to dopuščala procedura sprejemanja in uveljavljanja zakona. Ker nobena zakonska določba ne določa, da se za materialnopravne prekluzivne roke ne uporabljajo pravila o zadržanju zastaranja, po mojem mnenju ni nobene ovire, da praksa tega učinka ne bi izenačila že s trenutkom začetka učinkovanja izrednih ukrepov omejevanja javnega življenja ob upoštevanju splošnih pravnih načel. Na področju civilnega prava pride v poštev sklicevanje na splošno načelo vestnosti in poštenja ter ustavno pravico do sodnega varstva, ki jo lahko posameznik izvršuje samo, če so zagotovljeni pogoji dostopnega delovanja vseh institucij, ki omogočajo uveljavljanje pravice.

Prof. dr. Miha Juhart